

2020-05-29

Yttrande: Inkomstpensionstillägg, Ds 2020:7

DIK är fackförbundet för alla som studerar eller arbetar inom kultur, kommunikation och kreativ sektor. DIK är en del av Saco och organiserar cirka 20 000 medlemmar inom arbetsmarknadens alla sektorer.

Sammanfattning och övergripande kommentarer

Promemorians förslag att införa ett inkomstpensionstillägg har som syfte att på kort sikt tillgodose behovet av höjda pensioner för de som arbetat ett långt arbetsliv med låg lön. Förslaget bottnar i att skillnaderna i pensionsinkomster mellan de pensionärer som arbetat och tjänat in pensionsgrundande inkomster och de som helt saknar arbetsinkomster, så kallat respektavstånd, behöver bli större.

DIK delar bedömningen att respektavståndet behöver bli större och att den inkomstgrundade allmänna ålderspensionen måste förstärkas. DIK är ett kvinnodominerat förbund med medlemmar som trots hög utbildning och ett helt yrkesliv bakom sig är i behov av garantipension. Det gäller inte minst de som arbetar inom kvinnodominerade yrken i offentlig sektor där lönerna generellt är låga och löneutvecklingen sämre. För de pensionärer som lever med små marginaler har det föreslagna inkomstpensionstillägget på 300–600 kronor betydelse, men det är inte tillräckligt. DIK tillstyrker promemorians förslag men ser samtidigt problem med att den grupp som fullt ut och oavkortat får ta del av förmånen är relativt liten i förhållande till de utbredda låga pensionsnivåerna. DIK ser ett stort behov av en generell höjning av pensionerna finansierad av en höjd pensionsavgift. DIK vill även markera mot de avsteg som i och med förslagen görs från pensionssystemets livsinkomstprincip och principen om att pensionerna ska finansieras via avgifter.

För att på riktigt kunna åtgärda de låga pensionsnivåerna och verka för ett mer rättvist och jämställt pensionssystem måste de orättvisor som finns på arbetsmarknaden och som avspeglas i pensionerna åtgärdas. Lönediskriminering, deltidsarbete och ett ojämnt uttag av föräldrapenningdagar har stora konsekvenser för kvinnors pensioner. DIK vill även se att den strukturella diskrimineringen av utrikes födda på arbetsmarknaden och dess effekter på pensionerna utreds och tas hänsyn till.¹ Det är också nödvändigt att problematisera försäkringstiden och synen på vad som utgör ett helt arbetsliv. Det

¹ Länsstyrelsen Stockholm, 2018. [Antisvart rasism och diskriminering på arbetsmarknaden](#). Rapport 2018:21.

är viktigt att systemet premierar arbete genom ett större respektavstånd, men premisserna för respektavståndet behöver ses över och anpassas till olika samhällsgruppers förutsättningar. Pensionssystemet är idag konstruerat för att gynna de som arbetat tidigt i livet och för ett fullt inkomstpensionstillägg krävs att du har 40 år av pensionsgrundande inkomster (PGI). Akademiker med långa utbildningar och låga inkomster långt upp i åren missgynnas då pensionsrätterna är lägre för studier än för exempelvis sjukskrivning. Samma gäller för utrikes födda som flyttat till Sverige i vuxen ålder och har en mer koncentrerad intjänandetid. Om man börjar jobba i Sverige efter 30 års ålder är det omöjligt att uppfylla kraven för en inkomstbaserad pension som inte behöver kompletteras av garantipension.²

DIK:s kommentarer till promemorians förslag

4.2 Inkomstpensionstillägg – en ny pensionsförmån

DIK tillstyrker promemorians förslag att det ska införas en ny särskild förmån vid ålderdom i form av ett tillägg till den inkomstgrundade ålderspensionen som en tillfällig lösning då det på kort sikt förbättrar för pensionärer med låga pensionsinkomster.

4.3 Rätt till inkomstpensionstillägget, 4.4 Beräkning av inkomstpensionstillägget och 4.4.3 Inkomstpensionstilläggets storlek

Promemorian föreslår att den som arbetat i Sverige med en viss försäkringstid och pensionsinkomst ska vara försäkrad för inkomstpensionstillägg. För att få rätt till det fulla tillägget på 600 kronor krävs en försäkringstid på 40 års arbete och en allmän pensionsinkomst mellan 11 000 och 14 000 kronor per månad. Pensionärer med kortare försäkringstid eller en lägre eller högre allmän pensionsinkomst inom ett intervall av 9000 – 17 000 kronor per månad föreslås kunna få tillägget men avkortat.

DIK tillstyrker förslagen men vill uppmärksamma det problematiska med principen att ha arbetat ett helt arbetsliv, det vill säga i 40 års tid med pensionsgrundande inkomster, gör att många låg- och medelinkomsttagare inte omfattas av förmånen. Det riskerar pensionssystemets legitimitet. Utrikes födda med låga löner, som flyttat till Sverige i vuxen ålder och börjat arbeta först senare i livet är exempel på en grupp som utesluts från förmånen. DIK välkomnar dock att pensionsgrundande inkomster (PGI) som tillgodoräknas vid exempelvis studier och föräldraledighet, ger rätt till inkomstpensionstillägget.

5.3 Konsekvenser för jämställdhet

Inkomstpensionstillägget beskrivs ha positiva konsekvenser för individen och jämställdheten. Av de som berörs av inkomstpensionstillägget är 61 procent kvinnor. Kvinnorna beräknas få en ökning i snitt om 301 kronor per månad

² Forena, 2018. [De prestationslösa pensionssystemet – en rapport om pensionsgapet mellan inrikes- och utrikesfödda.](#)

medan männen får en ökning om i snitt 254 kronor per månad. Inkomstpensionstillägget väntas minska gapet mellan kvinnor och män, äldre än 65 år, i disponibel inkomst marginellt från 28,1 till 27,7 procent, och därmed leda till en viss ökad ekonomisk jämställdhet mellan kvinnor och män.

DIK är positiva till den marginella förbättringen. Samtidigt är det tydligt att det behövs mer kraftfulla insatser för pensionsrättvisa och ökad jämställdhet – och inte bara för en homogen grupp kvinnor. Kvinnor har idag i genomsnitt 68 procent av mäns pensioner³, varför DIK ser ett behov av en tredelad föräldraförsäkring för att främja ett mer jämställt uttag av föräldrapenningdagar. Det krävs strukturella åtgärder för att på riktigt komma till rätta med ojämslällda pensionerna.

För att pensionsnivåerna ska höjas för en bredare grupp pensionärer krävs dessutom höjd pensionsavgift och långsiktiga åtgärder som bemöter de strukturella orättvisor som idag finns inbyggda i pensionssystemet, bland annat genom att se till utrikes födda kvinnors förutsättningar att få en allmän pensionsinkomst som går att leva på. Fackförbundet Forena har i en kartläggning visat att det finns en stor klyfta mellan inrikes- och utrikes föddas pensioner, då många utrikes födda och nyanlända är låginkomsttagare och troligen arbetar inom branscher där tjänstepensionsförmåner är mindre vanligt, vilket i slutändan ger en sammanvägt lägre pension.⁴

Anna Troberg
Förbundsordförande DIK

Viktoria Hellström
Utredare, DIK

³ Statistiska Centralbyrån, 2018. [På tal om kvinnor och män. Lathund för jämställdhet 2018.](#)

⁴ Forena, 2018. [De prestationslösa pensionssystemet – en rapport om pensionsgapet mellan inrikes- och utrikesfödda.](#)